

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLIH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Zaynizoda Tahmina

Samarqand tuman 50-maktab biologiya fan o'qituvchisi

BIOLOGIYA DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Annotatsiya: Mazkur maqolada interfaol metodlarning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati va ularning turlari: "Qiyosiy diktant", "Sxema", "Biologik mashq"lar haqida ma'lumot berilgan.

Ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarni bilim salohiyatining rivojlanishida interfaol usullardan foydalanish katta ahamiyatga egadir. Dars jarayonida o'quvchilarni diqqatini jalb qilish, darslikdan to'g'ri va maqsadli foydalanish, har bir o'tilayotgan yangi mavzu yuzasidan berilgan tushuncha va ta'riflarni o'zlashtirish maqsadida pedagogik texnologiyalardan keng foydalanish zarur. Metodlar asosida o'tilgan dars an'anaviy darslardan ko'ra yaxshi samara beradi. O'quvchilar ongida saqlanib qoladi, hamda ularning musatqil fikrlashga undaydi. Bugungi kunda yoshlarga nisbatan davlat siyosati ham, asosan yosh-avlodni keng fikrli, jamiyat ravnaqi uchun munosib hissasini qo'sha oladigan, har tomonlama kuchli, bilimli qilib tarbiyalashdan iboratdir

Interfaol mashg'ulotda ishtirok etish uchun o'quvchilarning tayyorgarliklariga o'ziga xos talablar qo'yiladi, bular mashg'ulotda faol ishtirok etish uchun zarur bilimlarni o'zlashtirganlik, muloqotga tayyorlik, o'zaro hamkorlikda ishlash, mustaqil fikrlash, o'z fikrini erkin bayon qilish va himoya qila olish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu sababli hozirgi kunda biologiya darslarida ham interfaol metodlardan keng foydalanib dars o'tish, o'quvchilarni to'liq o'quv jarayoniga jalb qilish tobora takomillashib bormoqda. Biologiya darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash

dars samaradorligini va o'quvchilar qiziqishini yanada oshiradi. Bizga ma'lumki, biologiya fani 5-9-sinflar kesimida o'tiladi. Turli sinflarda har xil yoshdagi bolalar o'qiydi. Darslarda bolalarga beriladigan topshiriqlar bolaning yoshiga qarab, psixologik jihatdan yondashgan holda berilishi kerak. Biologiya darslarida ilg'or pedagogik texnologiyalarni quyidagi metodlarini qo'llash mumkin.

5-6-7 sinflarda biologiya fanini oqi'tish davomida darsda "Bliss-so'rov", "Aql charxi", "Chaqmoq savollar", "Zanjir" metodlari va "Arra", "Uyasini top" "Venn diagrammasi", "Beshinchisi ortiqcha", "Klaster", "Sxema" metodlarini va "Raqamlar tilga kirganda", "O'rgimchak to'ri", "Domino", "So'z ichidan so'z toping" o'yinlarini dars o'tish davomida qo'llab borish mumkin.

8-9-sinfda Biologiya fanini oqitishda dars jarayonida "BBB", "Raqamli diktant", "Baliq skeleti", "Charxpalak", "Aqliy hujum", "Insert", "Debat", "Muammoli vaziyat", "Keys-stadi" "Har kim har kimga o'rgatadi" "Qiyosiy diktant" kabi interfaol metodlarni qo'llash o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini va muammolarni hal qilish, masalalar yecish malakasini oshiradi. Masalan:

1- Nazorat topshirig'i "Qiyosiy diktant" texnologiyaning o'quvchi namunasii

1. Botanik M.Shleyden va zoolog T.Shvann. 2. R.Virxov. 3. A.Levenguk 1680 yil. 4. I. Guk. 5. Ya. Purkine 1839 yilda. 6. B.Braun 1831 yild. 7. Yo. To'raqulov. 8. J. Hamidov .

Kashfiyotlar	1	2	3	4	5	6	7	8
Protoplazma								
Qizil qon tanachalarini								
Sellula								
Hujayra nazariyasi								
Hujayrasiz hayot yo`q								
Hujayrada yadro borligi	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Mikroskopni ixtiro qilgan	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
To`qima tushunchasini fanga kiritgan	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

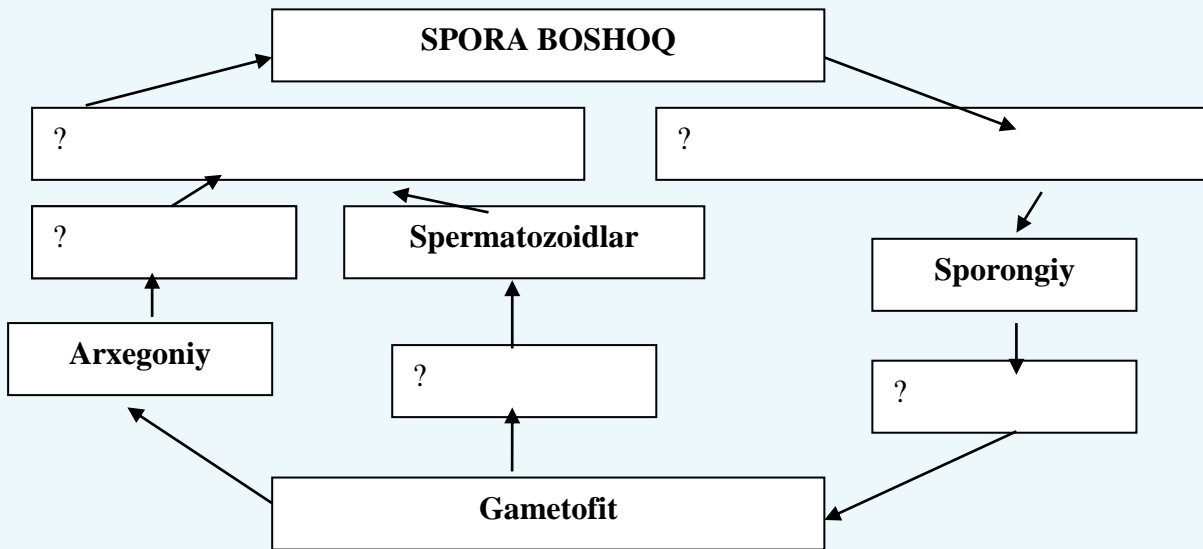
1- Nazorat topshirig'i "Qiyosiy diktant" metodining o'qituvchi namunasii.

1. Botanik M.Shleyden va zoolog T.Shvann. 2. R.Virxov. 3. A.Levenguk 1680 yil. 4. I. Guk. 5. Ya. Purkine 1839 yilda. 6. B.Braun 1831 yild. 7. F.Stelluti . 8.

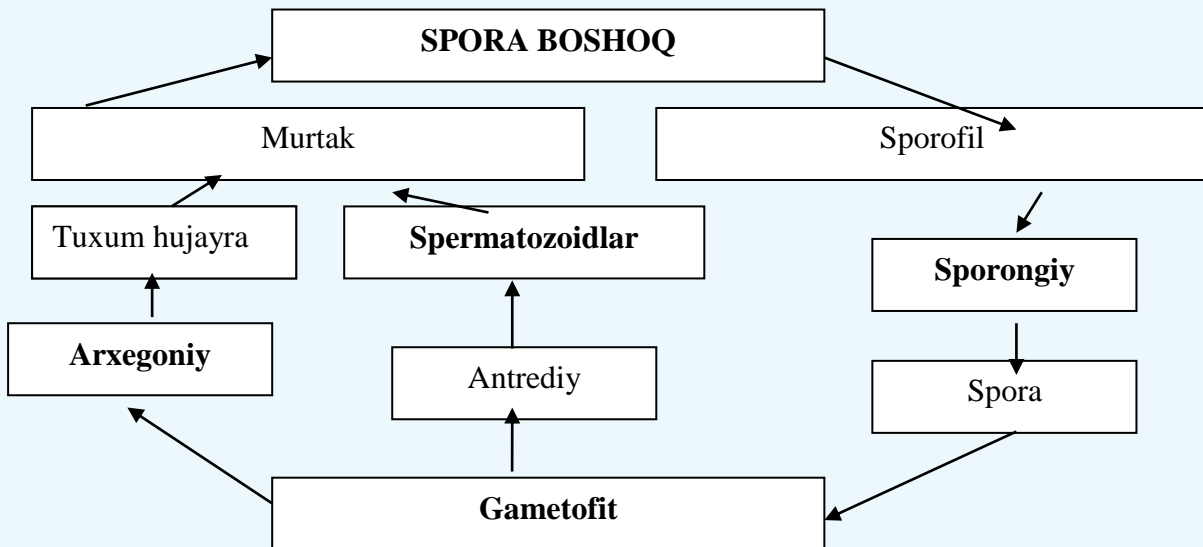
Kashfiyotlar	1	2	3	4	5	6	7	8
Protoplazma					+			
Qizil qon tanachalarini			+					
Sellula				+				
Hujayra nazariyasi	+							
Hujayrasiz hayot yo`q		+						
Hujayrada yadro						+		

borligi								
Mikroskopni ixtiro qilgan	_____	_____	_____	_____	_____	_____	+	_____
To`qima tushunchasini fanga kiryigan	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	+

2-Nazorat topshiriq. “Sxema” metodining o`quvchi namunasi
Qirqquloqning hayot sikli aks ettirilgan quyidagi sxemani to`ldiring

2-Nazorat topshirig`i “Sxema” metodining o`qituvchi namunasi
Qirqquloqning hayot sikli aks ettirilgan quyidagi sxemani to`ldiring

3-Nazorat topshirig`i “Biologik mashq” o`quvchi namunasi

- 1-Tirik mavjudotlarga xos eng muhim umumiy belgilardan biri ularning..... tuzilganligidir.
- 2-Hujayrani.....fani o`rganadi.
- 3-Sitolodiya yunoncha.....hujayra.....fan ta`limot deyiladi

4-Tuban o'simliklarda.....hujayra yuksak o'simliklarda.....hujayra.

5-Hujayra.....tomonidan kashf etilgan.

6-Hujayra.....yilda kashf etilgan.

7-Hujayrani.....ko'rib bo'lmaydi.

8-Hujayrani.....ko'rsatadigan asboblar yordamida o'rganiladi.

2-Nazorat topshirig'i "Biologik mashq" o'qituvchi namunasi.

1-Tirik mavjudotlarga xos eng muhim umumiy belgilardan biri ularning hujayralardan tuzilganligi.

2-Hujayrani sitalogiya fani o'rganadi.

3-Sitalogiya yunoncha "kitos" hujayra "logos" fan, ta'limot deyiladi.

4-Tuban o'simliklarda bita hujayra, yuksak o'simliklarda ko'p hujayra bo'ladi.

5-Hujayra Robert Guk tomonidan kashf etilgan.

6-Hujayra 1665-yilda kashf etilgan.

7-Hujayrani oddiy ko'z bilan ko'rib bo'lmaydi.

8-Hujayrani kattalashtirib ko'rsatadigan asboblar yordamida o'rganiladi.

Interfaol metodlar asosida o'tilgan dars an'anaviy darslardan ko'ra yaxshi samara beradi. O'quvchilar ongida saqlanib qoladi, hamda ularning musatqil fikrlashga undaydi. Bugungi kunda pedagoglarga oldiga qo'yilgan asosiy talab, keng fikrli, jamiyat ravnaqi uchun munosib hissasini qo'sha oladigan, har tomonlama kuchli, bilimli o'quvchilarni tarbiyalashdan iboratdir.